

Državni izpitni center

JESENSKI IZPITNI ROK

PSIHOLOGIJA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Petek, 28. avgust 2020

SPLOŠNA MATURA

Moderirana različica

IZPITNA POLA 1**1. naloga**

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
1.1	<p>Vrsti sprememb: količinske in kakovostne.</p> <p>Opis sprememb: Količinske spremembe: zmanjša se število elementov, ki so zapomnjeni; v spominu imamo manj informacij kakor prej. Kakovostne spremembe: spremeni se vsebina spominov, lahko gre za spremembe v pomenu, spreminja se vrstni red dogodkov, dodaja se novo gradivo, zgodba se poenostavlja, izginejo podrobnosti, postane bolj povezana z osebno kulturo.</p>	
2. raven	poimenovanje in opis 2 skupin sprememb	4
	OPOMBA: Za 4 točke mora kandidat navesti vsaj 2 značilnosti kakovostnih sprememb.	
	poimenovanje in opis 2 skupin sprememb (za vsako 1 značilnost)	3
1. raven	poimenovanje in opis 1 skupine sprememb	2
	poimenovanje 2 skupin sprememb ali opis 2 sprememb	1
1.2	<p>Količinske spremembe in razlaga:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Namesto sedmih se je dijakinja spomnila petih bitk: zapomnila si je manj bitk; spremenila se je količina zapomnjenega gradiva. • Pri treh si je zapomnila točni datum poteka: zapomnila si je manj datumov; spremenila se je količina zapomnjenega gradiva. <p>Kakovostne spremembe in razlaga:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dijakinja je zamešala točni kraj dveh bitk: pomešala je zaporedje dogodkov, ni pa si zapomnila manj dogodkov. • Dijakinja je spremenila ime Paulusa v Pavliča: ime je postalo bolj skladno z osebno kulturo; težnja h konvencionalnosti. 	
4. raven	pravilna uvrstitev 4 in razlaga 4 sprememb	4
	pravilna uvrstitev 3 in razlaga 3 sprememb	3
3. raven	pravilna uvrstitev 2 in razlaga 2 sprememb ali pravilna uvrstitev 3 in razlaga 1 spremembe ali pravilna uvrstitev 4 sprememb	2
	pravilna uvrstitev in razlaga 1 spremembe ali pravilna uvrstitev 2 sprememb	1

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
1.3	<p>Predlogi in pojasnitve za notranjo motivacijo:</p> <ul style="list-style-type: none"> • z dijakinjo bi se pogovorili o njenih vrednotah in poskušali nanje navezati znanje zgodovine, saj je notranja motivacija večja, če se navezuje na stvari, ki so nam pomembne; • z dijakinjo bi se pogovorili o njenih preteklih uspehih pri učenju zgodovine, saj bi s tem povečali prepričanje o lastnih sposobnostih, ki povečuje notranjo motivacijo; • dijakinjo bi lahko peljali na ogled muzeja, saj bi tako doživela zgodovinske dogodke bolj živo in bi jo začeli bolj zanimati; • drugi odgovori po presoji ocenjevalca. <p>Predlogi in pojasnitve za zunanjo motivacijo:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dijakinji bi kot nagrado za učenje obljubili možnost izhoda zvečer, saj bi ji tako postavili zunanji razlog, zaradi katerega bi se učila, kar bi povečalo zunanjo motivacijo; • dijakinjo bi za učenje pohvalili, saj bi jo nagrajevali tako, da bo po učenju dobila pohvalo – sledila bi torej zunanjemu cilju (pohvali), ki ga doseže z učenjem; • dijakinjo bi opozorili, da se mora učiti, če želi priti na zeleno fakulteto, saj bi tako opozorili na morebitno negativno posledico, če se ne bo učila, izogibanje neugodju pa spodbuja zunanjo motivacijo; • drugi odgovori po presoji ocenjevalca. <p>OPOMBA: Če se predlogi in pojasnitve ne nanašajo na predmet zgodovine, je kandidat ocenjen na 5. ravni.</p>	
6. raven	2 predloga z 2 pojasnitvama za notranjo in 2 predloga z 2 pojasnitvama za zunanjo motivacijo	4
	2 predloga z 2 pojasnitvama za notranjo in 2 predloga z 1 pojasnitvijo za zunanjo motivacijo ali 2 predloga z 1 pojasnitvijo za notranjo in 2 predloga z 2 pojasnitvama za zunanjo motivacijo	3
5. raven	2 predloga za notranjo in 2 predloga za zunanjo motivacijo ali 3 predlogi z 2 pojasnitvama (vključeni notranja in zunanja motivacija)	2
	3 predlogi (vključena notranja in zunanja motivacija) ali 2 predloga z 1 pojasnitvijo	1

2. naloga

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
2.1	<p>Opredelitev čustev, poimenovanje opisanega čustva in opis okoliščin ter poimenovanje načina izražanja čustva v primeru: Opredelitev: čustva so procesi, ki izražajo človekov vrednostni odnos do zunanjega sveta ali do sebe. Poimenovanje čustva: veselje. Situacije: veselje doživljamo, ko ocenimo, da smo dosegli pomemben cilj ali uresničili pomembno željo ali vrednoto. Poimenovanje načina izražanja čustva v primeru: nebesedni (neverbalni) način izražanja čustev; govorica telesa; obrazna mimika.</p>	
2. raven	<p>opredelitev čustev, poimenovanje opisanega čustva in opis okoliščin ter poimenovanje načina izražanja čustva v primeru</p> <p>OPOMBA: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od kakovosti odgovora.</p>	3–4
1. raven	<p>opredelitev čustev, poimenovanje opisanega čustva in opis okoliščin ali opredelitev čustev, poimenovanje opisanega čustva in poimenovanje načina izražanja čustva v primeru ali poimenovanje opisanega čustva in opis okoliščin ter poimenovanje načina izražanja čustva v primeru</p>	2
	<p>opredelitev čustev in poimenovanje opisanega čustva ali opredelitev čustev in poimenovanje načina izražanja čustva v primeru ali poimenovanje opisanega čustva in opis okoliščin ali poimenovanje opisanega čustva in poimenovanje načina izražanja čustva v primeru</p>	1
2.2	<p>Poimenovanje dveh osnovnih čustev, ki bi ju lahko doživljal Jaka, ter ponazoritev primerov z Jakovim besednim in nebesednim izražanjem: Čustvo: jeza, žalost ali strah. Primer za jezo: Jaka doživlja jezo, zato se glasno pritožuje, karte (s silo) vrže na mizo, usta drži skupaj, ravno in stisnjeno, ko vstane, močno porine stol stran od mize, stisne prste v pest in udari ob mizo. Primer za žalost: Jaka doživlja žalost, zato pripre oči, koticiki ustnic se spustijo, karte odloži na mizo, bolj počasi in tiho reče »oh, nimam več nobene možnosti zmagati«.</p> <p>OPOMBA: Če kandidat ne ponazarja čustva z besednim in nebesednim izražanjem, je ocenjen na 3. ravni.</p>	
4. raven	<p>poimenovanje dveh osnovnih čustev in ustrezna ponazoritev obeh čustev (3 ponazoritve za vsako čustvo)</p>	4
	<p>poimenovanje dveh čustev in ustrezna ponazoritev obeh čustev (2 ponazoritvi za vsako čustvo)</p>	3
3. raven	<p>poimenovanje dveh čustev in ustrezna ponazoritev 1 čustva (2 ponazoritvi) ali poimenovanje in ustrezna ponazoritev 1 čustva (3 ponazoritve)</p>	2
	<p>poimenovanje dveh čustev ali poimenovanje in ustrezna ponazoritev 1 čustva (2 ponazoritvi)</p>	1

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
2.3	<p>Presoje pomena učenja izražanja čustev s pojasnitvami:</p> <ul style="list-style-type: none"> • z učenjem izražanja čustev se naučimo, na kakšen način (kako intenzivno) je primerno izražati čustva: tako lažje gradimo medosebne odnose, saj nas drugi lažje razumejo v našem doživljanju; manj konfliktov v medosebnih odnosih, ker pri izražanju čustva upoštevamo tudi perspektivo drugega; • z učenjem izražanja čustev se naučimo tudi razlik med kulturami: z upoštevanjem norm posamezne kulture se lažje vključimo v novo kulturo/ družbo; bolje razumemo, smo bolj tolerantni do razlik v obnašanju in izražanju čustev med kulturami; • z učenjem izražanja čustev se naučimo, kdaj je primerno izražati posamezna čustva: z upoštevanjem ustreznosti izražanja lažje izražamo čustva v skladu z normami družbe; primerno izražamo čustva glede na okoliščine; • drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca. 	
6. raven	3 presoje s pojasnitvami	4
	3 presoje, 2 pojasnjeni	3
5. raven	2 presoji s pojasnitvama ali 3 presoje, 1 pojasnjena	2
	1 presoja s pojasnitvijo ali 2 presoji	1

3. naloga

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke								
3.1	Poimenovanje in opis raziskovalnih tehnik:									
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Uporabljena raziskovalna tehnika</th> <th>Opis</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>a (nestrukturirani) intervju</td> <td>Tehnika zbiranja podatkov, pri kateri smo v neposrednem stiku s spraševanci, vprašanja jim postavljamo ustno.</td> </tr> <tr> <td>b psihološki test/ test sposobnosti/ test ustvarjalnosti</td> <td>Instrumenti za merjenje osebnostnih lastnosti (sposobnosti/ustvarjalnosti).</td> </tr> <tr> <td>c vprašalnik</td> <td>Tehnika za pridobivanje podatkov, pri kateri so vprašanja postavljena v pisni obliki, prisotnost raziskovalca pa ni nujna; tehnik, pri kateri spraševanci sami berejo vprašanja in nanje odgovarjajo.</td> </tr> </tbody> </table>	Uporabljena raziskovalna tehnika	Opis	a (nestrukturirani) intervju	Tehnika zbiranja podatkov, pri kateri smo v neposrednem stiku s spraševanci, vprašanja jim postavljamo ustno.	b psihološki test/ test sposobnosti/ test ustvarjalnosti	Instrumenti za merjenje osebnostnih lastnosti (sposobnosti/ustvarjalnosti).	c vprašalnik	Tehnika za pridobivanje podatkov, pri kateri so vprašanja postavljena v pisni obliki, prisotnost raziskovalca pa ni nujna; tehnik, pri kateri spraševanci sami berejo vprašanja in nanje odgovarjajo.	
	Uporabljena raziskovalna tehnika	Opis								
	a (nestrukturirani) intervju	Tehnika zbiranja podatkov, pri kateri smo v neposrednem stiku s spraševanci, vprašanja jim postavljamo ustno.								
b psihološki test/ test sposobnosti/ test ustvarjalnosti	Instrumenti za merjenje osebnostnih lastnosti (sposobnosti/ustvarjalnosti).									
c vprašalnik	Tehnika za pridobivanje podatkov, pri kateri so vprašanja postavljena v pisni obliki, prisotnost raziskovalca pa ni nujna; tehnik, pri kateri spraševanci sami berejo vprašanja in nanje odgovarjajo.									
OPOMBA: Če kandidat pri a) navaja vprašalnik oz. pri c) intervju, se odgovor upošteva kot ustrezen.										
2. raven	poimenovanje in opis 3 tehnik	4								
	poimenovanje 3 in opis 2 tehnik	3								
1. raven	poimenovanje 2 in opis 2 tehnik ali poimenovanje 3 in opis 1 tehnike	2								
	poimenovanje 2 in opis 1 tehnike ali poimenovanje 3 tehnik	1								
3.2	<p>Primer opisne ocenjevalne lestvice (OL): Pri vrstnikih sem priljubljen. (Obkroži črko pred ustreznim odgovorom.)</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Povsem drži. b) Pretežno drži. c) Ne morem se odločiti. d) Skoraj nikoli ne drži. e) Nikoli ne drži. <p>Primer številske OL: Z lahkoto sklepam prijateljstva. 1 2 3 4 5 nikoli vedno</p> <p>Primer grafične OL: Do prijateljtev sem (označi z X na črti): sproščen _____ nesproščen</p> <p>Opis tipov ocenjevalnih lestvic: <i>Opisna OL:</i> stopnje so določene z besednimi opisi. <i>Številska lestvica:</i> stopnje so označene s številkami (skrajnosti opisani). <i>Grafična lestvica:</i> narisana je črta med skrajnima točkama, na kateri označimo svojo oceno.</p> <p>OPOMBA: Če kandidat navaja ponazoritve iz drugih področij samopodobe, je ocenjen na 3. ravni.</p>									

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
4. raven	2 ponazoritvi, poimenovanje in opis obeh ocenjevalnih lestvic	4
	2 ponazoritvi, poimenovanje in opis 1 ocenjevalne lestvice	3
3. raven	2 ponazoritvi ali oba opisa ali 1 ponazoritev, 1 opis ali 1 ponazoritev, 2 poimenovanji	2
	1 ponazoritev ali 2 poimenovanji ali 1 poimenovanje in opis	1
3.3	<p>Pojasnitve sistematičnosti in objektivnosti pri načrtovanju in izvajanju raziskave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dobro se seznaniti in spoznati problem čezmerne telesne teže mladih, tudi predvideva, da so mladi s čezmerno telesno težo manj samozavestni; • pridobi tudi širša spoznanja o tej problematiki; se sprašuje, ali to lahko vpliva na počutje, samopodobo mladostnika; • določiti mora reprezentativni vzorec, v katerem bodo zastopani dijaki glede na telesno težo, spol, starost, šolske programe; • izdelava ustreznega merskega instrumenta – ocenjevalno lestvico, ki se bo nanašala na ugotavljanje stopnje izraženosti socialne samopodobe; • izdelava načrta raziskovanja, npr. določili bi kraj, čas in trajanje zbiranja podatkov; • usposobi tiste, ki bodo zbirali podatke; • upoštevati mora, da med zbiranjem podatkov ne bo poskušal kakorkoli vplivati na udeležence; • da spoznanja in ugotovitve izražajo dejanske značilnosti raziskovanega področja in ne subjektivnih značilnosti, mnenj, prepričanj in pričakovanj; • spoznanja utemeljuje z logičnimi pojasnitvami, ki izhajajo iz izsledkov raziskave; • drugi odgovori po presoji ocenjevalca. <p>OPOMBA: Upoštevajo se tudi odgovori, ki vključujejo stopnje znanstvenega spoznavanja.</p>	
6. raven	5 pojasnitev (vključeni obe načeli)	4
	4 pojasnitve (vključeni obe načeli)	3
5. raven	3 pojasnitve	2
	2 pojasnitvi	1

4. naloga

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
4.1	<p>Opis značilnosti predsodkov:</p> <ul style="list-style-type: none"> • predsodki so vrsta stališč do socialnih skupin, ki niso utemeljena, • predsodke spremljajo močna čustva, • so odporni proti spremembam, • navadno so negativni, • razvijejo se zgodaj v otroštvu, • delujejo brez zavestnega nadzora. <p>Poimenovanje vrst predsodkov in opisi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • etnični predsodki: zavračanje in sovražnost do pripadnikov posameznih nacionalnih skupin; • rasni predsodki: poudarjajo manjvrednost drugih ras v primerjavi s prevladujočo raso; • spolni predsodki: najpogosteje se kažejo v pojmovanju in obravnavanju žensk kot manjvrednih v primerjavi z moškimi; • verski predsodki: predsodki do pripadnikov različnih verskih skupnosti; • drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca. 	
2. raven	opis 3 značilnosti predsodkov, poimenovanje in opis 2 vrst predsodkov	4
	opis 3 značilnosti predsodkov, poimenovanje in opis 1 vrste predsodkov ali opis 2 značilnosti predsodkov, poimenovanje in opis 2 vrst predsodkov	3
1. raven	opis 2 značilnosti predsodkov, poimenovanje in opis 1 vrste predsodkov ali opis 2 značilnosti predsodkov, poimenovanje 2 vrst predsodkov	2
	opis 2 značilnosti ali poimenovanje 2 vrst predsodkov ali opis 2 predsodkov ali poimenovanje in opis 1 predsodka ali opis 1 značilnosti in poimenovanje 1 vrste predsodka	1
4.2	<p>Poimenovanje in razlaga stopenj v primeru: Žena: ogovarjanje. Pri tem gre za izražanje negativnega odnosa, norčevanje. Mož: izogibanje medsebojnim odnosom. Gre za ustvarjanje socialne razdalje.</p> <p>Poimenovanje in ponazoritev ene izmed navedenih stopenj, npr.: Diskriminacija: gre za kratenje temeljnih pravic. Primer: ženske nimajo možnosti opravljanja vozniškega izpita. Onemogočanje ženi, da vozi avto. V podjetju ne sprejmejo v službo poklicne voznice. Nasilje: gre za stopnjevanje diskriminacije in se lahko kaže kot fizični napad. Primer: poškodovanje avta počasnejši voznici ali fizični napad nanjo.</p>	
4. raven	poimenovanje in razlaga obeh stopenj izražanja ter poimenovana in na primeru ponazorjena še ena stopnja. OPOMBA: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od kakovosti odgovora.	3–4

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
3. raven	poimenovani in razloženi obe stopnji izražanja ter poimenovana še ena stopnja ali poimenovani obe stopnji ter poimenovana in na primeru ponazorjena še ena stopnja ali poimenovani in razloženi obe stopnji izražanja ter na primeru ponazorjena še ena stopnja ali poimenovana in razložena 1 stopnja izražanja ter poimenovana in na primeru ponazorjena še 1 stopnja	2
	poimenovana in razložena 1 stopnja izražanja ali poimenovana in na primeru ponazorjena še ena stopnja ali poimenovani dve stopnji izražanja	1
4.3	Presoje dejavnikov razvoja predsodkov in pojasnitve: <ul style="list-style-type: none"> • predsodki staršev: v primarni socializaciji otroci od staršev prevzemajo posplošene sodbe o socialnem svetu, na podlagi katerih pozneje presojuje druge; • frustracija: težave in ovire pri posamezniku povzročajo občutke strahu, ogroženosti ..., in namesto da bi jezo in agresivnost usmerili v izvirne okoliščine, jih s predsodki premestimo na žrtve predsodkov; • ekonomski vzroki: zmanjševanje delovnih mest in slabšanje ekonomskega položaja večine se pogosto povezuje z večanjem predsodkov. Tako se večina čuti ogroženo s strani manjših skupin; • politične razmere: politične stranke lahko podpirajo in krepijo predsodke, če so ti v njihovo korist (za uresničevanje svojih političnih ciljev in moči); • drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca. 	
6. raven	3 presoje s pojasnitvami	4
	3 presoje, 2 pojasnjeni	3
5. raven	2 presoji, 1 pojasnjena ali 3 presoje	2
	1 presoja s pojasnitvijo ali 2 presoji	1

IZPITNA POLA 2

A) Naloge izbirnega tipa

Naloga	Odgovor
1	B
2	D
3	C
4	C

Naloga	Odgovor
5	D
6	A
7	C
8	A

Naloga	Odgovor
9	C
10	B
11	A
12	C

Naloga	Odgovor
13	D
14	B

Za vsak odgovor 1 točka.

Skupaj 14 točk

IZPITNA POLA 2**B) STRUKTURIRANI ESEJ****1. naloga**

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>ZNANJE</p> <p>Značilnosti behaviorizma:</p> <ul style="list-style-type: none"> • predvideva, da je vedenje naučeno, • osredotoča se na dejavnike okolja pri človekovem razvoju, • zavrača introspekcijo, • preučuje pojave, ki so dostopni znanstvenim metodam, • drugi odgovori po presoji ocenjevalca. <p>Značilnosti psihoanalize:</p> <ul style="list-style-type: none"> • duševnost ločuje na zavestni in nezavedni del, • ukvarja se z nezavednim, • proučuje strukturo duševnosti, • vedenje razlaga kot rezultat nezavednih teženj, • naslanja se na preučevanje potlačenih vsebin, • razvoj posameznika (osebnosti) razlaga s petimi fazami psihoseksualnega razvoja ..., • drugi odgovori po presoji ocenjevalca. 	
2. raven	navedba 3 značilnosti psihoanalize in 3 značilnosti behaviorizma	4
	navedba 2 značilnosti psihoanalize in 2 značilnosti behaviorizma ali navedba 3 značilnosti psihoanalize in 1 značilnosti behaviorizma ali navedba 1 značilnosti psihoanalize in 3 značilnosti behaviorizma	3
1. raven	navedba 3 značilnosti (vključeni obe smeri)	2
	navedba 2 značilnosti	1
	<p>RAZUMEVANJE IN UPORABA</p> <p>Razlaga vzrokov za zasvojenost z alkoholom:</p> <p>Psihoanaliza: Predstavniki psihoanalize bi se verjetno bolj osredotočali na nezavedno, pojav alkoholizma bi verjetno razlagali s frustracijo, nezavednimi motivi ali obrambnimi mehanizmi, npr. pitje kot posledica potlačene negativne izkušnje s staršem ...</p> <p>Behaviorizem: Predstavniki behaviorizma bi se bolj osredotočali na učenje uživanja alkohola, pojav alkoholizma bi razlagali s pogojevanjem in modelnim učenjem, denimo s posnemanjem vedenja očeta, ki je pil alkohol; pridobivanjem statusa (pozitivna podkrepitev) v vrstniški družbi ...</p> <p>OPOMBA: Kandidat lahko ponazarja razlago vzrokov tudi s konkretnimi primeri.</p> <p>Način raziskovanja Psihoanaliza: intervju, metoda prostih asociacij, analiza sanj; introspekcija ... Behaviorizem: eksperiment; ekstraspekcija</p>	
4. raven	razlaga vzrokov za psihoanalizo in za behaviorizem, 1 način raziskovanja za vsako smer	5
	razlaga vzrokov za psihoanalizo in za behaviorizem, 1 način raziskovanja za eno smer	4

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
3. raven	razlaga vzroka za psihoanalizo <i>ali</i> behaviorizem in 1 način raziskovanja za vsako smer ali razlaga vzroka za psihoanalizo in behaviorizem	3
	razlaga vzroka za psihoanalizo in 1 način raziskovanja ali razlaga vzroka za behaviorizem in 1 način raziskovanja	2
	razlaga vzroka za psihoanalizo <i>ali</i> behaviorizem ali 1 način raziskovanja za vsako smer	1
	<p>SINTEZA IN VREDNOTENJE</p> <p>Prednosti psihoanalize:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opozorila je na pomen nezavednega in ga začela raziskovati; • podrobno je opisala dinamiko duševnosti; • doprinesla k psihologiji s preučevanjem razvoja osebnosti skozi različne faze; • drugi odgovori po presoji ocenjevalca. <p>Pomanjkljivosti psihoanalize:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kritiki očitajo psihoanalizi, da pretirano poudarja nezavedno • pretirano poudarja seksualnost; • uporablja subjektivne metode pri raziskovanju; • prehitro posploševanje iz proučevanja manjšega števila posameznikov; • drugi odgovori po presoji ocenjevalca. <p>Prednosti behaviorizma:</p> <ul style="list-style-type: none"> • objektivnost, znanstvenost pri preučevanju osebnosti in vedenja; • z objektivnimi metodami dokaže vplive okolja; • poudari pomen učenja; podrobno opiše, kako pride do učenja nekega vedenja; • drugi odgovori po presoji ocenjevalca. <p>Pomanjkljivosti behaviorizma:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zanemarja notranje doživljanje; • očitajo mu pretirano poudarjanje okolja; • premajhna kritičnost pri posploševanju z vedenja živali na vedenje ljudi; • drugi odgovori po presoji ocenjevalca. 	
6. raven	presoja 2 prednosti in 2 pomanjkljivosti za obe smeri (skupaj 8 elementov)	5
	presoja 2 prednosti in 1 pomanjkljivosti za obe smeri ali presoja 1 prednosti in 2 pomanjkljivosti za obe smeri ali presoja 1 prednosti in 2 pomanjkljivosti za eno <i>in</i> 2 prednosti in 1 pomanjkljivosti za drugo smer (skupaj 6 elementov)	4
5. raven	presoja po 1 prednosti in 1 pomanjkljivosti za obe smeri (skupaj 4 elementi)	3
	3 elementi (katerakoli smer)	2
	2 elementa (katerakoli smer)	1

OPOMBA: Za celoten esej lahko kandidat dobi **1 dodatno točko** v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2018, str. 9.

2. naloga

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>ZNANJE</p> <p>Opredelitev frustracije: Frustracija je doživljanje oviranosti v motivacijski situaciji.</p> <p>Opredelitev (notranjega) konflikta: Konflikt je doživljanje sočasnega delovanja motivov, ki se izključujejo.</p> <p>Dogodki (pojavi), ki lahko povzročijo stres, npr.: menjava službe, hrupno okolje, naravna nesreča, čakanje v vrsti, smrt bližnjega, zahteven učni program, ocenjevanje znanja, finančna stiska, rojstvo otroka, poroka ...</p>	
2. raven	opredelitev frustracije in konflikta, navedeni 3 dogodki (pojavi)	4
	opredelitev frustracije in konflikta, navedena 2 dogodka (pojava)	3
	OPOMBA: Če sta obe opredelitvi manj kakovostni, se odgovor oceni na 1. ravni. Opredelitev je manj kakovostna, če se ne sklicuje na doživljanje in če pri konfliktu ni poudarjeno, da se motivi izključujejo.	
1. raven	opredelitev frustracije in konflikta ali opredelitev frustracije, navedena 2 dogodka (pojava) ali opredelitev konflikta, navedena 2 dogodka (pojava)	2
	opredelitev frustracije ali opredelitev konflikta ali navedena 2 dogodka (pojava)	1
	<p>RAZUMEVANJE IN UPORABA</p> <p>Razlaga, zakaj lahko enak dogodek (pojav) nekemu povzroči eustres, drugemu distres: Dogodki in razmere niso stresni sami po sebi, odvisno je, kako jih človek doživlja, kako oceni zahteve okolja in lastne sposobnosti, da bi te razmere obvladal. Če oceni, da so njegove sposobnosti večje od zahtev, doživlja eustres, če oceni, da so zahteve okolja večje od njegovih sposobnosti, doživlja distres.</p> <p>Ponazoritev vedenja dijaka, ki je v konfliktnem položaju pri odločanju za študij, ko gre za ambivalentni cilj, npr.: Lara je dijakinja četrtega letnika gimnazije in jo privlači študij medicine. V šolski svetovalni službi se pozanima, koliko točk bi morala zbrati, da bi bila sprejeta na medicino. Večkrat prisluhne televizijskim poročilom o nepravilnostih v zdravstvu in razlaga sestri, da jo študij medicine odbija. Staršem govori, da zdravnik sploh ni več ugleden poklic in da zato tudi ona ne bi želela biti zdravnica. Po drugi strani pa si predstavlja sebe kot kirurginjo, misel na to jo zelo privlači. Približuje se čas, ko bo morala oddati obrazec za izbiro študija, in še vedno ne ve, kako bi se odločila.</p> <p>Poimenovanje vrste konflikta: konflikt približevanje – izogibanje (konflikt plus/minus; konflikt +/-)</p>	
4. raven	razlaga, zakaj lahko enak dogodek povzroči eustres oz. distres, ponazoritev vedenja s primerom, poimenovanje vrste konflikta	4–5
	OPOMBA: Ocena 4 ali 5 točk je odvisna od kakovosti (kompleksnosti) pojasnitve povzročanja eustresa oz. distresa in od kakovosti ponazoritve s primerom.	

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
3. raven	razlaga, zakaj lahko enak dogodek povzroči eustres oz. distres, ponazoritev vedenja s primerom	3
	razlaga, zakaj lahko enak dogodek povzroči eustres oz. distres, poimenovanje vrste konflikta ali ponazoritev vedenja s primerom, poimenovanje vrste konflikta	2
	razlaga, zakaj lahko enak dogodek povzroči eustres oz. distres ali (slaba) ponazoritev s primerom (brez razvidnega vedenja)	1
	<p>SINTEZA IN VREDNOTENJE</p> <p>Presoja in pojasnitve dejavnikov, ki bi lahko v konfliktnih položajih (vsaj delno) vplivali na obvarovanje pred distresom, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> visoka osebnostna čvrstost: oseba vidi v konfliktnem položaju izziv, dejavno se loti razreševanja problema, ne osredotoča se na čustva, ampak se zaveda, da ima vpliv na izid dogajanja, in to ji pomaga ohranjati duševno ravnotežje; visoka frustracijska toleranca: oseba v konfliktnem položaju dlje časa vzdrži pritisk in ostane mirna, lažje se konstruktivno loti rešitve problema; izkušnje spoprijemanja s konfliktnimi položaji: oseba, ki je že večkrat uspešno obvladala konfliktni položaj, si je zvišala osebnostno čvrstost, tako se lažje upre distresu; poznavanje uspešnih načinov reševanja notranjih konfliktov: oseba se zna umiriti, premisliti o nastalih okoliščinah in konstruktivno pristopiti k reševanju problema, konflikta; (notranja) motivacija, učna motivacija: oseba je motivirana za učenje, uči se večinoma sproti, in kadar se mora odločati npr. med učenjem različnih predmetov, ostane mirna, se razumno odloči in si učenje smotrno organizira, saj nima nakopičenih stvari; osebne lastnosti (npr. čustvena stabilnost; optimističnost): oseba v konfliktnem položaju ne niha v razpoloženju, zaupa vase, pogumno se odloči za neko izbiro in pri tem ohranja pozitivno mišljenje; splošno (dobro) zdravstveno stanje osebe: oseba, ki je telesno zdrava, je tudi duševno bolj trdna, se lažje odloča in pri tem ostaja mirna; podporno družinsko okolje: oseba zaupa družinskim članom, se posvetuje z njimi glede svojih nameranih odločitev, to ji daje občutek varnosti in pomaga ohranjati notranji mir; pripravljenost poiskati nasvet oz. pomoč: oseba se zaveda, da se je dobro o nekaterih okoliščinah posvetovati z ljudmi, ki jim zaupa; ve, da lahko poišče tudi strokovno pomoč, in to ji pomaga ohranjati notranje ravnotežje; drugi ustrezni odgovori po presoji ocenjevalca. 	
6. raven	presoja 3 dejavnikov s pojasnitvami	5
	presoja 3 dejavnikov, 2 pojasnjena	4
5. raven	presoja 2 dejavnikov s pojasnitvama	3
	presoja 2 dejavnikov, 1 pojasnjen ali presoja 3 dejavnikov	2
	presoja 1 dejavnika s pojasnitvijo ali presoja 2 dejavnikov	1

OPOMBA: Za celoten esej lahko kandidat dobi **1 dodatno točko** v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2018, str. 9.

3. naloga

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>ZNANJE</p> <p>Poimenovanje vrst mišljenja in opisi:</p> <p>Realistično mišljenje je kombiniranje stvarnih dejstev brez subjektivnih primesi.</p> <p>Domišljijsko mišljenje je pod vplivom subjektivnih dejavnikov, na primer čustev in želja; daje rezultate, ki v svoji celotni obliki še niso bili doživeti ali narejeni.</p> <p>Konvergentno mišljenje je osredotočeno na eno zamisel ter daje značilne in predvidljive rešitve; temelji na predhodnem znanju in logičnem mišljenju.</p> <p>Divergentno mišljenje razvija številne zamisli in išče oddaljene povezave; daje nepričakovane in nenavadne rešitve; rešitve zahtevajo drugačno videnje problema in novo sintezo znanja.</p> <p>Konkretno mišljenje je mišljenje, pri katerem prevladuje uporaba zaznav, predstav, konkretnih pojmov.</p> <p>Abstraktno mišljenje je mišljenje, pri katerem uporabljamo v miselnem procesu tudi abstraktne pojme.</p>	
2. raven	poimenovanje in opis 3 vrst mišljenja	4
	poimenovanje in opis 2 vrst mišljenja	3
1. raven	poimenovanje 2 in opis 1 vrste mišljenja ali poimenovanje 3 vrst mišljenja	2
	poimenovanje in opis 1 vrste mišljenja ali poimenovanje 2 vrst mišljenja	1
	<p>RAZUMEVANJE IN UPORABA</p> <p>Ponazoritve vrst mišljenja pri izdelavi seminarske naloge za psihologijo:</p> <p>Realistično mišljenje: dijak razmišlja, kako bo pridobil udeležence raziskave; ko sešteva rezultate pri analizi podatkov.</p> <p>Domišljijsko mišljenje: dijak razmišlja o tem, kako pripraviti čim bolj privlačno povabilo za udeležence raziskave; pri risanju nenavadnih likov, ki jih namerava uporabiti v eksperimentu zaznavanja ...</p> <p>Konvergentno mišljenje: dijak oblikuje besedilo seminarske naloge v poglavja; računa povprečje dosežkov pri posameznem spolu udeležencev, ki jih je imel vključene v raziskavo ...</p> <p>Divergentno mišljenje: dijak poskuša pripraviti čim več različnih besedilnih nalog, ki jih bo uporabil v raziskavi o matematičnih sposobnostih; razmišlja o tem, kako lahko razlaga izsledke svoje raziskave ...</p> <p>Konkretno mišljenje: dijak pripravlja seznam primernih skladb za svojo raziskavo o vplivu glasbe na počutje; išče primeren prostor, v katerem bi lahko izvedel eksperiment na temo vpliva temperature zraka v prostoru na učinkovitost učenja ...</p> <p>Abstraktno mišljenje: dijak razlaga izsledke svoje raziskave s pojmi, kot so nezavedno ali osebnostne lastnosti; za raziskavo pripravlja naloge, s katerimi bi opazoval sposobnosti posameznika ...</p> <p>OPOMBA: Ustrezni so tudi drugi primeri po presoji ocenjevalca.</p>	
4. raven	2 ponazoritvi za vsako od 3 vrst mišljenja	5
	5 ponazoritev (vključene vse 3 vrste mišljenja)	4
3. raven	4 ponazoritve (vključeni vsaj 2 vrsti mišljenja)	3
	3 ponazoritve	2
	2 ponazoritvi	1

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>SINTEZA IN VREDNOTENJE</p> <p>Presoje s pojasnitvami:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Če posameznik ne bi imel razvitega realističnega mišljenja, bi imel težave v položajih, ki bi zahtevali osredotočenost na dejstva, denimo zbranost na cesti pri vožnji avtomobila, saj bi mu misli uhajale na stvari, ki jih na cestišču ni ... • Če posameznik ne bi imel razvitega domišljjskega mišljenja, bi bilo njegovo življenje in doživljanje lahko bolj prazno, ne bi mogel na primer polno doživljati lutkovnih predstav, ker informacij z odra ne bi dopolnjeval s svojimi občutji, predstavami ... • Če posameznik ne bi imel dobro razvitega konvergentnega mišljenja, se ne bi zmožal osredotočiti na eno zamisel, ne bi znal združevati predhodnih informacij in bi tako imel težave pri učenju v situacijah, ki so podobne tistim, v katerih se je že znašel ... • Če posameznik ne bi imel dobro razvitega divergentnega mišljenja, bi bilo njegovo mišljenje rigidno, stereotipno in bi imel težave pri nalogah, ki zahtevajo prestrukturiranje gradiva, na primer kladiva v nalogi ustvarjalnosti ne bi znal uporabiti kot utež ... • Če posameznik ne bi imel dobro razvitega konkretnega mišljenja, bi imel težave v primerih, ko bi se bilo treba osredotočiti na zaznave, denimo, ko bi moral prečkati cesto in sklepati, kako hitro se mu približuje avto – bil bi v nevarnosti, da ga avto povozí, ker bi se v oceni zmotil ... • Če posameznik ne bi imel dobro razvitega abstraktnega mišljenja, bi imel težave v primerih, ko bi se bilo treba učiti snov, ki zahteva uporabo tudi abstraktnih pojmov, denimo sile na klancu, atomi, kvarki ... <p>OPOMBA: Ustrezni so tudi drugi odgovori po presoji ocenjevalca.</p>	
6. raven	3 presoje s 3 pojasnitvami	5
	3 presoje z 2 pojasnitvama	4
5. raven	2 presoji z 2 pojasnitvama ali 3 presoje z 1 pojasnitvijo	3
	2 presoji z 1 pojasnitvijo ali 3 presoje	2
	2 presoji	1

OPOMBA: Za celoten esej lahko kandidat dobi **1 dodatno točko** v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2018, str. 9.

4. naloga

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>ZNANJE</p> <p>Čustveno sprejemanje:</p> <ul style="list-style-type: none"> visoko: avtoritativni in permisivni stil nizko: avtoritarni stil <p>Značilnosti vzgojnih stilov:</p> <ul style="list-style-type: none"> Avtoritarni: v ospredju so zahteve staršev; otrok jih mora izpolnjevati, navadno brez spraševanja in kritične presoje; podrejanje staršem; otrok ni udeležen v odločanju; avtorski odnosi; lahko tudi trpinčenje ... Avtoritativni: starši upoštevajo otrokove potrebe, uravnotežujejo popustljivost in nadzor; smiselno postavljajo meje; postavljajo in spreminjajo meje glede na otrokov razvoj; vzgajajo otroka v samostojno in odgovorno osebo ... Permisivni: starši otroku postavljajo le malo ali nič omejitev; tudi če so meje postavljene, jih otroci kršijo in pri tem niso kaznovani; raven nadzora staršev je nizka ... 	
2. raven	navedba visokega/nizkega sprejemanja za 3 vzgojne stile, po 2 značilnosti za 3 vzgojne stile	4
	navedba visokega/nizkega sprejemanja za 3 vzgojne stile, po 1 značilnost za 3 vzgojne stile	3
1. raven	navedba visokega/nizkega sprejemanja za 2 vzgojna stila, po 1 značilnost za 2 vzgojna stila	2
	navedba visokega/nizkega sprejemanja za 1 vzgojni stil, 1 značilnost 1 vzgojnega stila ali 3 značilnosti za 2 vzgojna stila	1
	<p>RAZUMEVANJE IN UPORABA</p> <p>Ponazoritev vzgojnih stilov z dialogom med staršem in mladostnikom, npr.:</p> <p>Avtoritarni stil: Mladostnik: »Mami, s prijatelji smo se pogovarjali, da bi za novo leto šli na Dunaj.« Mama: »Kaj ti sploh pade na pamet! A veš, kako je to lahko nevarno? Kar doma boš ostal ...« Mladostnik: »Saj bi poskrbeli za varnost. Šli bi z vlakom, najeli stanovanje v varni soseski, kjer je v bližini podzemna, vedno me lahko pokličeš ...« Mama: »Premlad si še za take stvari. Jaz vem najbolje, kaj je dobro zate.«</p> <p>Nadaljnje mladostnikovo vedenje, npr. mladostnik se upre; se umakne, svoje potrebe, želje potlači ...</p> <p>Permisivni stil: Mladostnik: »Mami, s prijatelji smo se pogovarjali, da bi za novo leto šli na Dunaj.« Mama: »Aja?« Mladostnik: »Ja. Smo že rezervirali sobo.« Mama: »Kako to misliš? Saj se nismo o tem nič pogovarjali.« Mladostnik: »Daj no. Saj sem dovolj star, da se sam odločam. Grem se zabavat s prijatelji na Dunaj in pika.« Mama: »No, prav.«</p> <p>Nadaljnje mladostnikovo vedenje, npr. mladostnik ne razmišlja o mamini skrbi, poglavito je, da zadovoljuje svoje potrebe, tudi če ga bo mama prosila, naj se ji oglasa po telefonu z Dunaja, se ne bo ...</p>	

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
4. raven	ponazoritev vzgojnih stilov z 2 dialogoma, za vsak dialog predvidevanje mladostnikovega nadaljnjega vedenja OPOMBA: Ocena 4 ali 5 točk je odvisna od kakovosti (dolžine, vsebine) dialogov.	4–5
3. raven	ponazoritev vzgojnih stilov z 2 dialogoma, 1 predvidevanje	3
	ponazoritev 1 vzgojnega stila (primer je lahko brez dialoga) in predvidevanje	2
	ponazoritev 1 vzgojnega stila	1
	<p>SINTEZA IN VREDNOTENJE</p> <p>Kritične presoje vplivov vzgojnih stilov na posameznikov osebnostni in socialni razvoj:</p> <p>Avtoritarni:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pretirana prilagodljivost drugim, • negativna samopodoba, • nezavedanje lastnih potreb in želja, • uporniško vedenje, • uveljavljanje svoje moči nad drugimi, • drugi odgovori po presoji ocenjevalca. <p>Avtoritativni:</p> <ul style="list-style-type: none"> • razvoj odgovornega vedenja, • razvoj samostojnosti, • spodbujanje strpnosti do različnih mnenj, • zavedanje omejitev svojega vedenja, • spoštovanje potreb drugih ob uveljavljanju lastnih potreb, • drugi odgovori po presoji ocenjevalca. <p>Permisivni:</p> <ul style="list-style-type: none"> • spodbujanje razvajenosti, • spodbujanje osredotočenosti nase, egocentrizem, • slab vpliv na socialni razvoj, ker se mladostnik ne vživlja v potrebe drugih, • lahko konfliktnost v odnosih, ker posameznik ne prilagaja vedenja potrebam drugih, • drugi odgovori po presoji ocenjevalca. <p>OPOMBA: Kandidat lahko presoja tudi vpliv brezbržnega vzgojnega stila.</p>	
6. raven	2 kritični presoji za vsakega od 3 stilov vzgoje OPOMBA: Za oceno 5 točk mora kandidat navajati kritične presoje za osebnostni in socialni razvoj.	5
	2 kritični presoji za 2 stila vzgoje, 1 kritična presoja za 1 stil vzgoje	4
5. raven	1 kritična presoja za vsakega od 3 stilov vzgoje ali 2 kritični presoji za 1 stil vzgoje in 1 kritična presoja za drug stil vzgoje	3
	1 kritična presoja za vsakega od 2 stilov vzgoje	2
	2 kritični presoji za 1 stil vzgoje	1

OPOMBA: Za celoten esej lahko kandidat dobi **1 dodatno točko** v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2018, str. 9.